

Kelemen Anna Eszter

joghallgató (PTE ÁJK), az ÓNSZ közjogi tagozatának tagja

Az Európai Unió küzdelme a klímaváltozás ellen

I. Bevezetés

Egyre kevésbé van lehetősége az emberiségnek szemet hunyni a maga okozta negatív természeti változások felett, mert már olyannyira előrehaladottak a károsodási folyamatok, hogy nem lehet nem észrevenni a következményeket. Nap mint nap magunk is tapasztalhatjuk ezeket a jelenségeket. Elég bekapcsolnunk a televíziót, természeti csatornára váltani és a tudósok aggodalmairól hallhatunk az Északi-sark olvadásával, annak élővilágának kipusztulásával kapcsolatban. Vagy elég csak észrevenni, hogy már nem olyan kiszámítható az időjárás, egyre inkább megváltozik egy-egy ország éghajlata, - mint ahogy magyarok is tapasztalhatjuk- nincs már igazi forró nyár, télen pedig enyhe az időjárás. Mindezen jelenségeknek háttérében az éghajlatváltozás húzódik meg, amit mi magunk okozunk életvitelünknek köszönhetően, és ami véleményem szerint az egyik legkomolyabb problémát és veszélyt jelenti az egész világra nézve.

„Az éghajlat modellezése nehéz, és bizonytalanságok kísérik. Ám az, hogy bizonytalanok vagyunk abban, hogy miként reagál az éghajlat a többlet üvegházgázokra, nem igazolhatja a tétlenkedést. Ha egy gyors motorkerékpárral, sűrű ködben egy sziklaszirt pereme közelében hajtunk, de nem áll rendelkezésünkre a

sziklaszirt pontos térképe, akkor a térkép hiánya felment-e az ésszerűen elvárható lassítási kötelezettség alól?”¹ – [David J. C. MacKay](#).

Ezzel az idézettel a jelenséghez való hozzáállási problémát szeretném szemléltetni. Az emberek hajlamosak a nem közvetlen veszélyt kevésbé komolyan venni, mintha az nem okozhatna hasonló méretű, vagy akár még nagyobb kárt, mint egy olyan esemény, amit egyértelműen és azonnal előre látunk. Hajlamosak lehetünk azt gondolni, hogy mivel még nem következett be a veszély, annak fennállása nem közvetlen, a kezelése is ráér, más problémákra koncentrálnak helyette. Az éghajlat drasztikus megváltozása nem egyik napról a másikra történik, így nem kap olyan átütő és hatásos képet erről a problémáról az ember, mintha a közvetlen halálveszély fenyegetne. Nem tudhatjuk, mi történik az éghajlatváltozás következtében, mivel jár pontosan, meddig fajulhat el, hiszen egy viszonylag új jelenségről van szó, amely az ipari társadalom „vívmánya” és egyre gyorsabb iramban halad előre a folyamat. Csak sejteni lehet a végét, hiszen ahogy említettem, már tapasztalható környezetünkben a hatása, ebből le tudunk szűrni a lehetséges konzekvenciákat. Mivel azonban nem bizonyosságról van szó, így nem kap megfelelő figyelmet az ügy az átlag emberi társadalomban.

Ugyanakkor az a tendencia is megfigyelhető, hogy a környezettudatosság, a környezetvédelem egyre inkább elterjedtebbé válik, főleg az utóbbi évtizedekben, és mint állami érdek is megjelent. Így nem csoda, hogy egyre növekvő szerepre tesz szert nemzetközi szervezetekben és az Európai Unióban. Az Európai Uniónak külön környezeti politikája működik, melynek keretein belül fontos politikai célkitűzések fogalmazódnak meg időről időre, egyre intenzívebb módon. Dolgozatom további része a környezeti politikán belül a klímaváltozásra koncentrálnak, annak okaira, következményeire, a klímaváltozás kezelésére vonatkozó eddigi és a jövőbeni tervek, megoldási kísérletekre, illetve a dolgozatom végén saját elképzeléseimet is szemléltetem.

¹ http://www.citatum.hu/szerzo/David_J._C._MacKay?r=6 (2014. 12. 05.)

II. A klímaváltozás okai

95 %-os bizonyossággal megállapítható az Éghajlat-változási Kormányközi Testület klímajelentés-tervezete szerint, hogy az emberi tevékenység a legfőbb okozója a hőmérséklet emelkedésének az 1950-es évek óta.² Az éghajlat minimális szinten mindig változik, különféle természeti jelenségek hatására, azonban a legdrasztikusabb változás nyilvánvalóan az ipari forradalom következtében indult meg, az ember tevékenységének hatására.³ Bár nagy előnye származott az emberiségnek az ipari forradalom vívmányaiból, ugyanakkor a találmányok rengeteg káros gázt bocsátottak és bocsátanak ki. Ezeket az anyagokat üvegházhatású gázoknak is szokás hívni, mivel az üvegházhoz hasonlóan ezek a gázok megkötik a Földre érkező napsugarakat és így az energia nem tud távozni a Föld felszínről, az itt ragadt hő hatására a bolygó egyre jobban felmelegedik, melynek káros következményei vannak és lehetnek (várhatóak, de nem bizonyítottak 100%-osan).⁴ Az üvegházhatású gázok a következők:

Vízgőz: ez a gáz nem ember okozta jelenség, természetes formája az üvegházhatású gázoknak, az üvegházhatás kétharmadát teszi ki.

Szén-dioxid: ez a gáz az okozója legszámottevőbb mértékben az üvegházhatásnak, aminek legnagyobb hányadát mi, emberek termeljük ki. Ugyanakkor a léggel is bekerül a levegőbe, hiszen a szervezetünk tartalmaz szén- és széntartalmú ételek következtében.⁵ A fejlettebb országokban 80%-át teszi ki az említett gázoknak.

Metán: a szén-dioxid után második leggyakrabban előforduló üvegházhatású gáz a légkörben. Termelődik emberi tevékenység következtében és természeti folyamatok útján is. Ilyen emberi tevékenység például a bányászat, fosszilis anyagok égetése, szeméttelpek létesítése. 15%-os arányban fordul elő a többi gáz mellett a fejlettebb ipari országokban.

² http://www.ng.hu/Fold/2013/09/a_klimavaltozas_kovetkezmenyei (2014. 12. 05.)

³ <http://fna.hu/vilagfigyelo/eghajlatvaltozas> (2014. 12. 05.)

⁴ <http://www.mimicsoda.hu/cikk.php?id=358> (2014. 12. 05.)

⁵ http://ec.europa.eu/clima/sites/campaign/pdf/gases_hu.pdf (2014. 12. 05.) „A növények a fotoszintézis révén megkötik a légköri szén-dioxidot. A szén a szövetek építésére használják, és visszabocsátják a légkörbe, amikor elpusztulnak és lebomlanak.”

Nitrogénoxid: Ez a gáz csupán a káros gázok kibocsátásának 6%-áért felel, ugyanakkor 310-szer több hőt képes elnyelni, mint a szén-dioxid. A szennyvízkezelés, nitrogén alapú műtrágya előállítása és fosszilis fűtőanyagok égetése során kerül a légkörbe.

Fluorozott üvegházhatású gázok: ezek a gázok az egyedüli, teljesen mesterségesen előforduló gázok, fagyasztó berendezésekből, alumínium gyártás során kerülnek kibocsátásra. Elrettentő hő megkötő képességgel bírnak, 22000-szer hatékonyabbak a szén-dioxidnál, előfordulási arányuk a levegőben 1,5 %. ⁶

III. A klímaváltozás következményei

Az éghajlatváltozás bár lassú folyamat, és relatíve képes alkalmazkodni hozzá az élővilág, de egy bizonyos fokon túl már ez sem lehetséges. Ezt az is bizonyítja, hogy egyes fajok (mind állat- és növényfajok) kihalnak vagy a kihalás veszélye fenyegeti őket. A kipusztulásnál fontos megemlíteni, hogy rengeteg tényező hat rá, nem egyetlen oka van, semmiképp nem az, ami az utolsó fázist befejezté teszi. Vegyünk az ember által okozott károkat: klímaváltozás és élőhely pusztítás. Ezek a folyamatok hatnak egymásra, megnehezítik az állatok túlélési lehetőségeit, a szűk tűrőképességű fajok létét ellehetetlenítik. Az eddigi tapasztalatok szerint azonban végső soron mindig a klímaváltozás tehető felelőssé egy-egy faj kihalásáért. ⁷

A klímaváltozás közvetlen, legérzékenyebb következménye az időjárás megváltozása, sőt, az évszakok megváltozása. Egyre kiszámíthatatlanabb az időjárás. Hőmérsékleti rekordok dőlnek meg, pusztító viharok sújtják a környezetet, kiegyensúlyozatlan a csapadékeloszlás mind területileg, mind időben. Európában ugyan nem jellemző a trópusi ciklonokhoz hasonló jelenség, mégis nagy erejű viharok minket is érnek az üvegházhatású gázok következtében, gondoljunk például a jégesőkre. Ennek oka, hogy a viharok erejüket a napsugárzásból származó hőből nyerik, amik az üvegházhatású gázok hatására megrekednek a Földön, így ebből képesek számottevő energiát

⁶ http://ec.europa.eu/clima/sites/campaign/pdf/gases_hu.pdf (2014. 12. 05.)

⁷ http://www.ng.hu/Fold/2013/09/a_klimavaltozas_kovetkezmenyei (2014. 12. 05.)

meríteni. Ha nem változnak a tendenciák, egyre több és hevesebb efféle természeti jelenségre kell számítani az emberiségnek.⁸

A természeti környezet is változásnak van kitéve a klíma megváltozásának következtében. Élőhelyek fognak megsemmisülni, eltűnni az éghajlat káros alakulása következtében. Az Északi- és Déli-sarkkör a gázok okozta felmelegedés hatására olvadásnak indult, és nem biztos, hogy ez a folyamat megállítható. Ha bekövetkezik a katasztrófa, az ottani élővilág is elpusztul. Egy WWF tanulmány szerint a jegesmedvéknek egyre nagyobb távokat kell leúszniuk egy-egy jégtábla között, amit a kölykök nem mindig képesek megtenni. A legnagyobb probléma esetükben az egyre csökkenő jégpáncél területe, amely a jegesmedvék fennmaradásának feltétele.⁹ A tengerszint emelkedése is komoly következményekkel járhat, a parti és szigetországok fokozott veszélynek vannak kitéve. A melegedő klíma következtében megnő ugyanis az óceánok térfogata, gyorsabban olvadnak a sarkvidéki jégtakarók, gleccserek, így folyamatosan nő a tengerszint magassága, melynek következményeképpen földrészek tűnhetnek el a víz alatt.¹⁰ A tartós szárazságot elszenvedő területek fokozatosan elsivatagosodnak, amely az ottani élővilág pusztulásával jár. Mindezek hatására az mezőgazdaság és az élelmiszeripar teljesítménye is jelentősen romlik, amely éhínségekhez és szegénységhez vezethet.¹¹

IV. Az Európai Unió eddigi tevékenysége a klímaváltozás ellen

A szennyező anyagok kibocsátásának csökkentése, így a közvetlenül a levegő és közvetetten rengeteg más terület védelme már a kezdetekkor is célja volt az Európai Unió környezeti politikának, az 1970-es, 1980-as években mint egy prioritást, fő célt tartották szem előtt a környezetvédelem területén. Az EU ezt a célt továbbra sem adja fel, különböző eszközökkel próbál fellépni a levegő védelme érdekében. Mára már kiforrott kritériumrendszer alapján lehet csak uniós tagállammá válni, amely magába

⁸ <http://www.egymozdulat.hu/pages.php?aid=5&plD=2> (2014. 12. 05.)

⁹ <http://www.nemzetigeografia.hu/node/993> (2014. 12. 05.)

¹⁰ <http://www.origo.hu/idojaras/20130107-alabecsultek-a-tengerszintemelkedest-jegolvadas-gronland-antarktisz-klimavaltozas.html> (2014. 12. 05.)

¹¹ <http://www.egymozdulat.hu/pages.php?aid=5&plD=2> (2014. 12. 05.)

foglalja a környezetbarát tevékenységvégzés követelményét is. Az Európai Unió nem csak a tagállamokat, de szomszédjait, a többi országot is ösztönzi a lehető legkörnyezettudatosabb működésre. 1992 óta működik az ún. LIFE program, amelynek keretén belül egyre nagyobb összegeket fordítanak az éghajlatváltozás elleni fellépésre. Az utóbbi 20 évben hatalmas előrelépések történtek a pozitív változás felé, például az EU-nak sikerült 90%-kal csökkentenie az ólomkibocsátás százalékos arányát, azonban továbbra sem szűnt meg a probléma. A levegő egészségre károsító hatása továbbra is fennáll és ez még sokáig így is marad, hiszen hosszú ideig nem foglalkoztak elég intenzíven a problémával. A Bizottság munkájában hangsúlyos szerepet kap a levegő minőségét javító programok, lehetőségek előkészítő tevékenysége.¹²

Jean-Claude Juncker, az Európai Bizottság elnöke az új, hivatalba lépő Bizottság számára még elnöki jelöltsége alatt előterjesztett egy politikai iránymutatást, stratégiai célkitűzéseket a következő időszakra. A dokumentumban szerepelt környezetpolitika terén egy éghajlatváltozás kezeléséről szóló indítvány is. A cél a megújuló energiák hasznosításának fellendítése, szándéka, hogy Európa energiauniója világelsővé váljon a megújuló energia terén, ami mindenképp kedvezne az éghajlatváltozással kapcsolatos prevenciós törekvéseknek. Ezen felül szándéka, hogy az ENSZ 2015. évi párizsi találkozásán az Európai Unió legyen az élen a globális felmelegedés elleni küzdelemben, ezzel egyetemben érvényre kívánja juttatni a korlátozást, miszerint a hőmérsékletemelkedés ipari forradalom előtti szintjét legfeljebb 2 Celsius fokkal lenne meghaladható. Hozzátesz egy rendkívül fontos, elvi megjegyzést: „Ezzel tartozunk a jövő nemzedékeinek.”¹³ Ez a mondat magába foglalja a környezeti politika legjelentősebb elvét és meglétének okát. A felelőséget a bolygónkért, így annak jövőbeni népességéért is, a földi élet feltételeinek fenntartásáról és további biztosításáról.

Fontos említést tenni a Bizottság előkészítő tevékenységről, ami keretprogram-tervezetek kialakításában ölt testet. Az Európai Unió Bizottsága 2012-re vonatkozó hatodik cselekvési programja a 2002 és 2012 közötti időszakra szólt. A program egy kiemelt területe az éghajlatváltozás elleni fellépés. A keretprogramban megállapították, hogy a

¹² http://europa.eu/pol/pdf/flipbook/hu/environment_hu.pdf (2014. 12. 05.)

¹³ http://ec.europa.eu/priorities/docs/pg_hu.pdf#page=6 (2014. 12. 05.)

klímaváltozás elleni küzdelemre az akkor elkövetkező 10 év legkomolyabb kihívásaként kell számítani. A legjelentősebb cselekvési terület az üvegházhatású gázok lecsökkentése volt, célként fogalmazódott meg olyan szintre való csökkentése, ami már nem hat mesterségesen a bolygónk éghajlatának változására. Az 1990-es szinthez képest 8%-os csökkenést vártak a 2012-es évre. Megfogalmazódott ekkor az is, hogy 2020-ra már 20-40%-os csökkenést remélnek e tekintetben. Annak érdekében, hogy mindez megvalósulhasson, a program az éghajlati politikát össze kívánta kapcsolni egyéb szakpolitikákkal, hogy azok feladataikat ennek fényében valósítsák meg, céljait hangolják össze az éghajlatváltozás leküzdésével. Erre a leginkább alkalmas területnek az energiapolitika és a közlekedéspolitika minősült. Az energiapolitika és az éghajlatváltozás célkitűzéseit összhangba kívánták hozni, hogy azok ne rontsák a másik által elért eredményeket, hanem épphogy erősítsék egymást. Tervben volt az európai szintű kibocsátás kereskedelmi rendszer létrehozása, az éghajlatváltozással kapcsolatos kutatások fellendítése, minőségének emelése. Továbbá el akarták érni, hogy a polgárok nagyobb és szélesebb körű tájékoztatásban részesüljenek a problémáról, így őket is a tevésekre és a környezettudatosabb életmódra ösztökélhetik. A tájékoztatás azt a célt is szolgálja egyben, hogy a polgárok kellően fel tudjanak készülni a várható és esetleges következményekre.¹⁴

Ez Európai Unió hetedik cselekvési programja továbbviszi az éghajlati politika céljait, és továbbfejleszti azt 2020-ra szólóan. A dokumentum alkotói belátták, hogy hatékonyabb és gyorsabb fellépés szükséges a következő évtizedre az eddigiekhez képest, a jelentős mértékű károsanyag-kibocsátás megfékezésére. Erőforrás-hatékonyt kell elérni a gazdaság minden szektorában, így redukció lehetne megfigyelhető az emisszió tekintetében, ugyanakkor növekedés a pénzügyi területen (például kevesebb kibocsátási egységet venne az Unió). Az Unió szándéka a célt szem előtt tartva minden eszközt megragadni, ami rendelkezésre áll. Például az ipari létesítmények által kibocsátott szén-dioxid leválasztása és tárolása egy ilyen lehetőség. Ennek lényege, hogy az iparban, erőművekben keletkezett szén-dioxidot elkülönítik, cseppfolyósítják és olyan földfelszín alatti képződményekben tárolják, ahonnan az nem lesz képes a felszínre szabadulni.¹⁵

¹⁴ http://europa.eu/legislation_summaries/agriculture/environment/l28027_hu.htm (2014. 12. 05.)

¹⁵ http://europa.eu/pol/pdf/flipbook/hu/climate_action_hu.pdf (2014. 12. 05.)

E dokumentum céljait szokás nevezni „20/20/20” éghajlati/energiapolitikai célkitűzéseknek is a csupa 20%-os sarokszám és az évszám kitűzése végett. Az üvegházhatású gázok további redukálását írja elő az 1990-es helyzethez képest a feltételektől függően legalább 20, de akár 30%-kal. 2020-ra gyarapítani kívánja a felhasznált energiaforrások közt megújuló energia arányát 20%-kal, továbbá az energiahatékonyság fokozását 20%-kal. Az éghajlati kihívások megkívánják, hogy a társadalom helyezze alacsonyabb szintre a fosszilis tüzelőanyagok felhasználását, mert mind a gazdaság, mind a környezet biztonságát veszélynek tesszük ki a nagymértékű igénybevétel által. A keretprogram előírja az Európai Unió együttműködési kötelezettségét a világ többi államával, szervezeteivel, hiszen csak közös cselekvéssel lehet teljes értékű eredményeket felmutatni. A cselekvési program másik fő célkitűzése a szegénység csökkentése, amelynek eszközei erősen összefüggnek az éghajlatváltozás célkitűzéseivel. A szegénység egyik fő oka ugyanis a munkanélküliség. Az olyan technológiák kifejlesztésébe, megvalósításába történő beruházások, amelyek óvják környezetünket a káros, szennyező anyagok kibocsátástól, vagy azt az átlagosnál jóval alacsonyabb szintre helyezik azt, egyszerre kedvez a környezetünknek, az éghajlatváltozás elleni küzdelemnek és a munkanélküliség csökkentésének, mert ezeknek a környezetbarát eszközöknek a megteremtése rengeteg munkát biztosít és biztosíthatna az emberek számára.¹⁶

V. Az Európai Unió 2030-as terve a klíma és az energia területén

Az Európai Bizottság előterjesztett 2014. januárjában új éghajlat- és energiapolitikai célokat, melyeket a 2030-ig tartó időszakra vonatkozó éghajlat- és energiapolitikai keretben állapított meg. A 2014. januári tervezet alappillérei a következők voltak:

1990-hez képest 40%-os csökkentése az üvegházhatású gázok levegőben való előfordulásának, alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaság kialakítása

27%-os növekedés elérése a megújuló energia felhasználásának terén

¹⁶ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:2020:FIN:HU:PDF> (2014. 12. 05.)

az energiahatékonyságra irányuló politikák konszolidációja

új irányítási rendszer kialakítása

új mutatók létrehozása egy ütőképes és stabil energiarendszer megteremtéséért

A program alappilléreit a Bizottság bővebben is kifejtette javaslatában. Az üvegházhatású gázok csökkentésére irányuló törekvések egyértelműen csak tagállami szinten valósulhatnak meg. A Bizottság szándéka az volt – és ez meg is valósult –, hogy 2014 végéig egyezzen meg az Európai Parlament és a Tanács a tervezetről annak érdekében, hogy a 2015-ben megrendezésre kerülő párizsi nemzetközi konferencián már a javaslatbeli perspektívákat képviselhesék. A tervezet tartalmaz egy reform kísérletet is az európai kibocsátás-kereskedelmi rendszerre (ETS) nézve. Az újítás lényege az lenne, hogy létrehoznának egy piaci stabilitási tartalékot, amely szabályozná a kibocsátási egységek terén fellépő kereslet-kínálatot, automatikus árveréseken keresztül történne az egyes államok fel nem használt kibocsátási egységeinek (kínálat) eladása elsősorban a megengedett értéket túllépő államok számára (kereslet). Előnye, hogy nem lehetne az árveréseket negatív irányba befolyásolni, a „piachoz” igazodna a rendszer. A megújuló energiafelhasználás növelése szintén tagállami szinten hajtható végre. Ez egyben biztosítaná az Európai Unió nemzetközi szintén való versenyképesebb fellépését, biztonságosabb és fenntartható energiarendszert vonna maga után, amiből minden uniós polgár profitálna, hiszen jelentős munkahelyteremtés-növekedést is eredményezne a befektetések, nemzeti szinten zajló munkálatok intenzív megindulása végett. Ezt a célt az új irányítási rendszer valósítaná meg, amely nemzeti energiaterveken alapulna. Ezeket a terveket a tagállamok bizottsági irányvonalak alapján és egymás terveit kölcsönösen figyelembe véve alakítanák ki. Hatékony, egységes és megfelelően szabályozott tervek szükségesek, amelynek megvalósulása uniós felügyelet mellett biztosítható. Az energiahatékonyság alapszükséglet, ha az Unió versenyképes, biztonságos és fenntartható energiarendszert céloz elérni. Érvényesülését legfőképp irányelv elfogadása útján lenne biztosítható. A hatékonysági szempont az említett nemzeti tervekben is prioritást kell, hogy élvezzen. A mutatók kialakításának a célja, hogy összehasonlítható legyen az Unió elért eredménye a múltbeli kimutatásokkal szemben, különösen a hazai (uniós) energiaforrásokon alapuló energiaellátás,

tagállamok kooperációjának, a legfőbb kereskedelmi partnerek és az EU közötti energiaár-különbségek tekintetében. Ez is segíti a versenyképes, biztonságos és fenntartható energiarendszer kialakítását.¹⁷

Európai Bizottság akkori elnöke, José Manuel Barroso véleménye szerint ez a program egyszerre valósítana meg két, első ránézésre ellentétesnek tűnő célt. Az éghajlatváltozás elleni fellépés ugyanis erősíti a saját, európai energiarendszer kialakítását az alternatív energiahasználat előnyben részesítésével. Ennek hatására Európa versenyképessége megnőne a piacon, kevésbé függne külső államoktól az energiaellátás tekintetében, nem lenne szükség számottevő mértékben importált energiára. Egyben a munkaerőpiacot is erősítené, mert az újabb és egyre nagyobb számú alternatív energiaforrások megteremtése nagy lehetőséget kínálna a befektetőknek, „zöld munkahelyek” létrehozását is eredményezné.¹⁸

Az Európai Unió vezetői 2014. október 23-án fogadták el a bizottsági javaslatot. A keretprogram tartalmaz üvegházhatású gázok csökkentésére vonatkozó célokat, 40%-os csökkentést várnak a tagállamoktól az 1990-es szinthez képest, ami tisztán uniós, tagállami erőfeszítés kell, hogy legyen, tehát itt nem lehet szó a levegő szennyezését fedező nemzetközi kibocsátási egységek vásárlásáról, és így pusztán formális széndioxid-kibocsátás csökkentésről.¹⁹ 2050-re 80%-os csökkenést szeretne elérni az Unió e téren. Az eddigi felmérések alapján 1990-2011-ig 18%-os csökkenés volt megfigyelhető az üvegházhatású gázkibocsátás terén. Az Unió egy versenyképes, biztos és fenntartható energiarendszert kíván elérni a megújuló energiára alapozva. 2030-ig legalább 27%-os növekedést akarnak elérni megújuló energia felhasználásában. Ennek megvalósítása lehetséges az építkezések területén (napkollektorok használata, szélenergiák felépítése), közlekedés területén (alternatív hajtású járművek). Az Európai Unió nagyvonalúan áldoz is a tervek megvalósítására, 2014-2020-ig a felvázoltak szerint a költségvetés 20%-át az éghajlatváltozás elleni fellépésre fogják költeni, ami körülbelül 180.000.000.000. €. ²⁰ Ez EU csakugyan tervezi az Európai Unió kibocsátás-

¹⁷ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-14-54_hu.htm (2014. 12. 05.)

¹⁸ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-14-54_hu.htm (2014. 12. 05.)

¹⁹ <http://bruxinfo.hu/cikk/20141024-uj-energia-es-klimakeret-van-vagy-nincs.html> (2014. 12. 05.)

²⁰ <https://www.youtube.com/watch?v=Ptl02ppT-lc> (2014. 12. 05.)

kereskedelmi rendszerének megreformálását, annak szigorítását. 2020-ig évente 1,74%-kal kell csökkenteni a szén-dioxid-kibocsátási határértéket, 2021-től 2030-ig pedig már 2,2%-kal.²¹ Az Unió ezzel szeretné elérni azt a célt, hogy a levegő hőmérséklete legfeljebb 2 Celsius fokkal haladja meg az iparosodást megelőző értéket.²²

A szegényebb országoknak nehezükre esne támogatás nélkül végrehajtani az új vállalatokat, így az Európai Unió új, erre a célra létrehozott alapokkal szándékozza elősegíteni kötelezettségük teljesítését. Elsősorban azok a tagállamok lesznek a támogatottak, ahol az egy főre jutó bruttó nemzeti össztermék (GDP) nem éri el az Európai Unió tagállamai átlagos GDP-jének 60%-át. Ezek az országok előreláthatóan Bulgária, Románia, Magyarország, Horvátország, Lengyelország, Lettország, Litvánia, Szlovákia, Észtország és Csehország. A támogatás megállapítása kombinált módon fog megtörténni, ahol a GDP és a kibocsátott üvegházhatású gázok mértékét veszik figyelembe. Egy másik alap is létrejön, ahol a támogatási határt a uniós átlag GDP 90%-át el nem érő országoknál húzzák meg. Ilyen országok Portugália, Görögország, Málta, Szlovénia, Ciprus, Spanyolország.²³

Már további tervek is kilátásba vannak helyezve az „Útiterv a 2050-es év versenyképes és karbon-szegény gazdaság felé” című program keretei között, amely megcélozza az 1990-es szinthez képest a kibocsátott gázok 80-95%-os csökkentését, ami hatalmas előrelépést jelentene.²⁴ Connie Hedegaard, a Bizottság éghajlatért felelős biztosa az útiterv kapcsán azt nyilatkozta, hogy a klímaváltozás továbbra is az egyik legsúlyosabb probléma, megoldása sürgetőbb, mint valaha. A tiszta technológiák felhasználása Európa versenyképes, sikeres gazdaságának a jövője, amiért el kell kezdeni a jelenben tenni, a probléma nem tűr további halasztást.²⁵

²¹ http://ec.europa.eu/clima/policies/2030/index_en.htm (2014. 12. 05.)

²² <http://www.bruxinfo.hu/cikk/20081215-hogyan-mukodik-az-emisszio-kereskedelmi-rendszer.html> (2014. 12. 05.)

²³ <http://bruxinfo.hu/cikk/20141024-uj-energia-es-klimakeret-van-vagy-nincs.html> (2014. 12. 05.)

²⁴ http://ec.europa.eu/clima/policies/brief/eu/index_en.htm (2014. 12. 05.)

²⁵ http://ec.europa.eu/clima/policies/roadmap/index_en.htm (2014. 12. 05.)

VI. A 2015-ös nemzetközi párizsi klímakonferencia az Európai Unió tükrében

Vitatott, hogy a 2030-as energia- és klímakeret implementálva lesz-e a gyakorlatba, ugyanis a 2015-ös párizsi konferencia még várat magára, ahol a nemzetközi jog szereplői egy új, kötelező érvényű globális éghajlat-változási egyezményt fognak megkötni. Annak tartalma nyilvánvalóan befolyással lesz az Európai Unió által kialakított keretprogramra. Herman Van Rompuy, az Európai Tanács elnöke azonban bizakodó, és úgy gondolja, a konferencia hatására a saját uniós csomag csak megerősödhet, semmiképp nem gyengülhet, ha a többi, nagy kibocsátó ország is hajlandó komolyabban elkötelezni magát az éghajlatváltozás megakadályozása iránt. Az Európai Unió nem tervezi visszavonni a jövőre néző 2030-as vállalásait, minden maradni fog a jelenlegi állás szerint. Tehát minden sarokszám változatlan marad, legfeljebb pozitív irányba változhat: az üvegházhatású gázok kibocsátása 40%-os csökkentése, a megújuló energia felhasználása és az energiahatékonyság növekedésének 27%-os minimuma. Van Rompuy előrevetítette, hogy a sarokszámok nem csupán üres ígéret, mögöttük konkrét projektek, munkák fognak zajlani a háttérben a megvalósítás célja érdekében, a Bizottságban lesz a feladata ezeknek a folyamatoknak az ellenőrzése, szükség esetén pedig ajánlatokat tehet további megvalósítási, finanszírozási lehetőségekre az uniós költségvetési kereteit meg nem haladva.²⁶

Az említett 2015-ös párizsi nemzetközi konferencia előkészítése már zajlik, 2014. december 1. és 12. között megrendezett a limai konferencia keretei között. Az Európai Unió bizakodik, hogy az 2014. októberben elfogadott 2030-as keretprogram megteszi a hatását, és a további nagy kibocsátó országok jelzik majd kölcsönös elkötelezettségüket és hajlandóságukat az éghajlatváltozás elleni küzdelemben, Kína és az Amerikai Egyesült Államok már bejelentették hasonló ambícióikat. Az Unió már a limai konferenciától reméli párizsi megállapodás legfőbb elemeiről való eredményes megegyezést. Ez Európai Unió elvárja a többi nemzetközi jogalanytól, hogy tegyék meg nyilatkozataikat az éghajlatváltozás megfékezésére irányuló jövőbeli terveikről, célkitűzéseikről 2015. március végéig, így a párizsi konferencián már egyszerűbb lesz

²⁶ <http://bruxinfo.hu/cikk/20141024-uj-energia-es-klimakeret-van-vagy-nincs.html> (2014. 12. 05.)

az érdekek egyeztetése és a mérlegelés. Az előzetes kötelezettségvállalásoknak egymással összehasonlíthatónak kell lenniük, hogy átlátható legyen, melyik állam mennyi erőfeszítést hajlandó tenni. Mindezek alapján meg fogják vizsgálni, hogy a megtett nyilatkozatok alapján mennyire reális az a cél elérése, hogy a globális felmelegedés szinte ne haladja meg a 2 Celsius fokot. Az Európai Unió a többi államtól további fokozott törekvést vár el az éghajlatváltozás mérséklésének céljából, minden lehetséges eszköz megragadását és tényleges erőfeszítéseket.²⁷

VII. De lege ferenda

Bár most még nem vesszük észre, de kollektíve, mint az emberiség tagjai lemondani képtelen lényünkkel, a fogyasztó életmód élvezetével ássuk magunknak a saját sírunkat. Amit most élvezünk, ehhez képest később aránytalanul nagyobb kárt okoz majd nekünk. Lehet, hogy nem a most élők lesznek az elszenvedői, de mégis az emberiség, aminek valamilyen értelemben mi mindenkori tagjai vagyunk, így mint közösségért, minden tag felelősséggel tartozik, hogy a következő generációk is megfelelő körülmények között élhessenek bolygónkon és az általunk okozott (sokszor visszafordíthatatlan) folyamatok helyrehozásával ne nekik kelljen küzdeniük, ugyanis mindenki megérdemli a „tiszta lapot”. Továbbá fontos kiemelni, hogy legnagyobb valószínűséggel elsősorban nem is az emberek lesznek a környezeti károk, így az éghajlatváltozás elszenvedői sem, hanem a természet, az állatok, a növények, de végső soron mindenkit elér a katasztrófa.

Úgy gondolom, elsősorban sokkal komolyabban kéne venni az erdőirtások megfékezésére irányuló akciókat, törekvéseket és a megelőző tevékenység fontosságát. Erősen fel kellene lépni az erdőirtó tevékenységek ellen és véget vetni a környezet pusztításának. Az embereknek azt kell megérteniük, hogy vannak határok, és nem lehet az emberi célokért a környezetet feláldozni. Meg kell tanulnia az embernek élni a környezetben és azt nem pusztítani, hanem ápolni, mint a legnagyobb értéket. Rá kell jönni, hogy a környezet jó, előnyös az emberiségnek, az élet forrása, és ha azt pusztítjuk, távlatokban magunkat pusztítjuk. A környezet meghálálja, ha teszünk érte, de megbosszulja, ha „bántjuk”. Az üvegházhatású gázok kibocsátásnak káros hatásait

²⁷ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-14-2232_hu.htm (2014. 12. 05.)

nagyban mérséklék ugyanis a növények oxigéntermelő tevékenységei, számos katasztrófától ment meg minket a növényvilág jótékony hatása. Ugyanis a növények elnyelik és tárolják, tehát kivonják a légkörből a szén-dioxidot. De ha irtjuk a növényzetet, nem lesz, ami elvonja a káros anyagokat. Érdekes tényadat, hogy az EU területén lévő növényvilág a kibocsátott üvegházhatású gázok megközelítőleg 9%-át vonják ki a kibocsátott szén-dioxidnak.²⁸ Érdemes elgondolkodni azon, hogy milyen eredményeket lehetne elérni a növényvilág kiterjesztésével. Ezzel összefüggésben Európai Unió amellett, hogy csökkenti az ilyen gázokat kibocsátó források felhasználását, elősegíthetné fokozottabban az eredmény elérését a növényvilág kiterjesztettebb védelmével és ápolásával.

Mindenképp csökkenteni kellene a közlekedés során kibocsátott gázok mértékét. Ez több szinten is lehetséges. Egyrészt a polgároknak fel kell hívni a figyelmét tényadatokkal arra, hogy milyen jelentős mértékben járulnak hozzá a környezeti károkhoz a közlekedési eszközök által kibocsátott anyagok, ez az adat felmérések szerint 15%.²⁹ Egyidejűleg a tájékoztatással érdemes ajánlani alternatív eszközöket a közlekedésre, amelyek egyáltalán nem vagy kisebb mértékben károsítják a környezetet, például a kerékpárhasználatot, a tömegközlekedési eszközök igénybevételét. Az említett környezetbarát eszközök használóit akár előnyben részesíteni motivációként. A következő szint, ha az előző szintet nem képes mindenki teljesíteni, alternatív hajtású közlekedési eszközök (legfőképp autók) használata. Mivel a tudomány már igen magas szinten áll, szerintem várható lesz ezeknek a széles körű elterjedése pár évtized alatt. Hallunk már elektronikus meghajtású, hibrid meghajtású járművekről, tehát valóban nem tartom elképzelhetetlennek ezt a tervet. Kicsit vakmerő és valószínűleg túl nagy elvárás, de a cél érdekében az Unió áldozhatna arra is, hogy polgárai viszonylag kedvező áron juthassanak ilyen közlekedési eszközökhöz. Például az autógyárakkal szerződést köthetne az EU, így olcsóbban juthatna hozzá ezekhez a járművekhez, és ebből az összegből, amikor az állampolgároknak közvetítené ellenérték fejében a gépjárműveket, magára vállalhatna egy bizonyos hányadot.

²⁸ http://europa.eu/pol/pdf/flipbook/hu/climate_action_hu.pdf (2014. 12. 05.)

²⁹ http://europa.eu/pol/pdf/flipbook/hu/climate_action_hu.pdf (2014. 12. 05.)

Fontosnak tartom a civil kezdeményezéseket, az oktatáspolitikai részvételét a környezetvédelem és kifejezetten az éghajlati változások elleni küzdelem tekintetében. Az állampolgárok ugyanis a politikai szférából érkező üzenetekre kevésbé figyelmesek, mint a saját környezetükből érkező mondanivalóra. Ezért is fontos a civil társadalom bevonása a fellépésre, programok szervezése, oktató előadások prezentálása, kutatási eredmények felvázolása és bemutatása, a jövő generációk védelmére való felhívás és saját példán való bemutatása annak, hogyan képes valaki környezettudatosan élni. Az oktatásban azért kéne hangsúlyos szerepet kapnia a környezetvédelemnek, mert gyermekkorban rögzülnek a legmeghatározóbb viselkedési formák, az életmód, a beállítottságok és a szokások, amelyek kihatnak a gyermek későbbi fejlődésére. Ha kiskorában megtanulja valaki azt, hogyan tehet a környezetéért, vagy egyáltalán azt, hogy a környezet fontos, és magunknak is jót teszünk vele, ha óvjuk, továbbá hogy gondolnunk kell saját magunkon kívül másokra is, az megteremthet egy egészen más, környezettudatosabb generációt. Egy ilyen generáció úgy gondolom, hatékonyabban tudna eljárni a környezetvédelem területén, mert túlesne már a gyermekkorban az környezetvédelmi elvek megértésén, a környezettudatos én kialakításán, ami a gyakorlatban hasznosulna.